

УДК 7.012:655.3.066.11

МОДУЛЬНА КОНСТРУКЦІЯ В ДИЗАЙНІ КНИГИ: «МІФИ І ЛЕГЕНДИ ГРЕЦІЇ» МИКОЛИ ПШІНКИ

ПШІНКА Наталя

Київський національний університет технологій і дизайну, Україна
natpshinka@gmail.com

Розглянуто особливості модульної конструкції та її елементи, використані художником і дизайнером Миколою Пшінкою з метою гармонізації архітектоніки книги «Міфи і легенди Греції», яка адресована читачам молодшого шкільного віку.

Ключові слова: модульна конструкція, дизайн дитячої книги, структурні елементи, оформлення книги, авторський стиль Миколи Пшінки.

ВСТУП

Мистецтво книги, зокрема дизайн-конструювання, особливо стрімко розвивається з середини ХХ ст. Значний вплив на цей процес мали практична діяльність і теоретичні праці представників швейцарської дизайнерської школи Еміля Рудера, Йозефа Мюллера-Брокманна та їхніх послідовників. Сучасні цифрові технології відкрили нові можливості в проєктуванні книжкових макетів й актуалізували наукові дослідження у цій галузі. Українські художники, мистецтвознавці й технологи поліграфічного виробництва зробили внесок у розвиток дизайну книги. Серед них назвемо М. С. Пшінку [1], Б. В. Валуєнка [2], В. І. Саву [3]. Роль дизайнера у створенні дитячої книги є надзвичайно важливою, оскільки від нього залежить не лише загальна культура видання, а й сприйняття дітьми літературного твору та формування їхнього світогляду.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Проблема архітектоніки дитячої книги як цілісного мистецького явища особливо гостро в Україні постала на початку 70-х років ХХ ст. у видавництві «Веселка» (сьогодні – Національне видавництво дитячої літератури «Веселка»), оскільки до ілюстрування тут почали залучати не тільки графіків-книжників з відповідною освітою, а й станковистів, живописців, монументалістів, майстрів народного декоративного розпису. Для дизайн-конструювання таких книжок видавництво вперше в Україні ввело в 1972 р. штатну посаду художника-конструктора. Ним став Микола Сергійович Пшінка, який згодом (1975–2015 рр.) був головним художником (артдиректором), виконав макетування, дизайн сотень книжкових видань, десятків серій. Одним із прикладів серійних видань є «Казки народів світу» [4]. Проте унікальний багаторічний досвід М. Пшінки і очолюваного ним колективу художніх редакторів, дизайнерів видавництва «Веселка», їхній внесок у розвиток мистецтва української дитячої книги досліджені недостатньо і потребують

ґрунтовного вивчення. Новизною даного дослідження є аналіз використання М. Пшінкою модульної конструкції в макетуванні книги Василя Степаненка «Міфи і легенди Греції» (2015) [7], де дизайнер є також автором ілюстрацій, що дає досліднику можливість простежити синергію, взаємодію суто художніх та конструктивних рішень.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Видання «Міфи і легенди Греції» відразу було задумане авторами – письменником і художником – як серія з такою ж назвою із семи книг (2007–2011 рр., видавництво «Епсілон»), щоб згодом їх об'єднати в одній збірці (2015 р., видавництво «Веселка»). Отже, кожна із цих книг стала модулем, тобто конструктивно завершеною складовою (розділом) великої за обсягом конструкції з 520 сторінок. Усі параметри макета-модуля були спроектовані М. Пшінкою вже в першій книжці «Олімп». Видання серії представлені на 4-й сторінці обкладинки сьомої книжки «Одісея» (рис. 1). За книжки «Олімп» і «Європа» М. С. Пшінка став лауреатом Премії Кабінету Міністрів України імені Лесі Українки в номінації «Художнє оформлення книжок для дітей і юнацтва» (2007).

Розглянемо модульну систему цього видання та її складники:

1. Зовнішнє оформлення. Важливим елементом обкладинки є емблема серії книг, яка згодом увійшла до композиції обкладинки великої збірки (рис. 2). Обкладинка і форзац композиційно об'єднані фризом, де на чорному тлі зображені теракотові силуети головних героїв, як у грецькому *вазопису*. Малюнки з обкладинок книг згодом були використані на шмуцтитулах до розділів великої збірки.

2. Особливості верстки. Формат книги видовжений (220x290 мм), відповідно, і шрифт для тексту обрано вузький, без засічок (гарнітура AGLetterica) – він нагадує написи на старовинних грецьких фресках. Усі шрифтові композиції (на обкладинці, титулі, шмуцтитулах і заголовки міфів) виконані цим же шрифтом, але різним кеглем.

Параметри верстки текстових блоків та ілюстрацій зумовлені особливостями літературного твору – це динамічний, захопливий, без детальних описів переказ найважливіших сюжетів міфів доступною дітям мовою. Тому доповнити короткий переказ, показати важливі деталі мав художник, – досконало вивчивши давньогрецьку міфологію і матеріальну культуру, артефакти, відтворити цей міфологічний світ і запропонувати такий дизайн, конструктивне рішення макета, щоб зацікавити юних читачів. Навіть кілька рядків тексту могли потребувати візуального супроводу.

Проектуючи макет, М. Пшінка пішов шляхом створення гармонійної композиції не окремої сторінки, а кожного розвороту – так йому вдалося урівноважити текстовий масив і малюнки, урізноманітнити дизайн. Насамперед дизайнер створив модульну сітку верстки з однаковими полями, інтерліньяжем, сталою довжиною рядка – тобто шириною текстового блока, а ось висота цього блока (кількість рядків) залежить від розміру (висоти) розміщеної на сторінці ілюстрації, і навпаки – розмір кожної ілюстрації проектувався залежно від кількості рядків тексту.

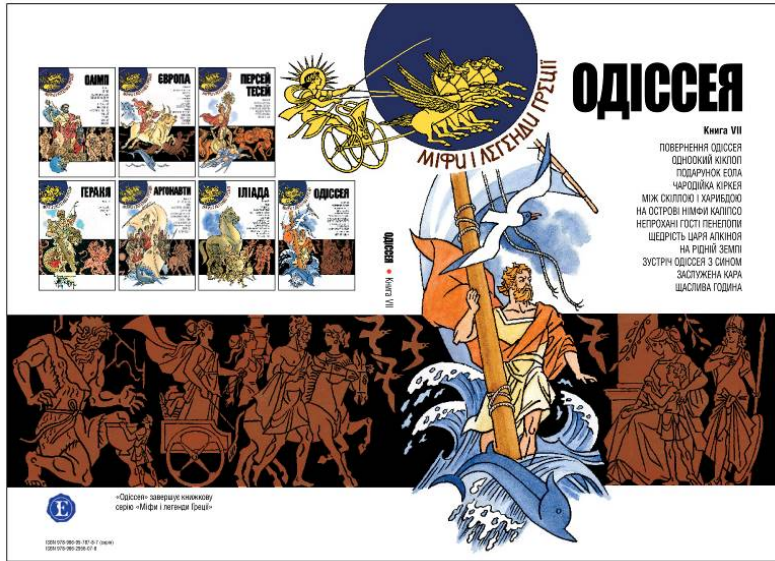

Рис. 1. Обкладинка сьомої книжки серії «Міфи і легенди Греції»

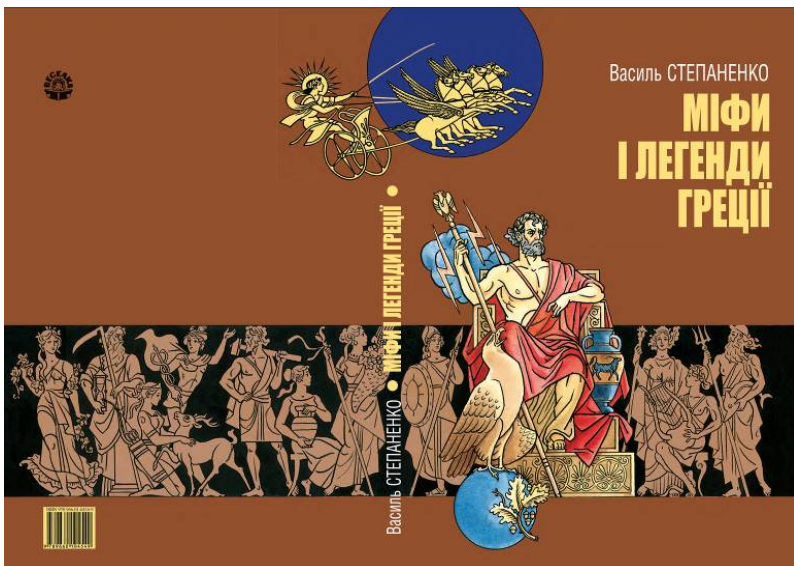

Рис. 2. Обкладинка збірки «Міфи і легенди Греції»

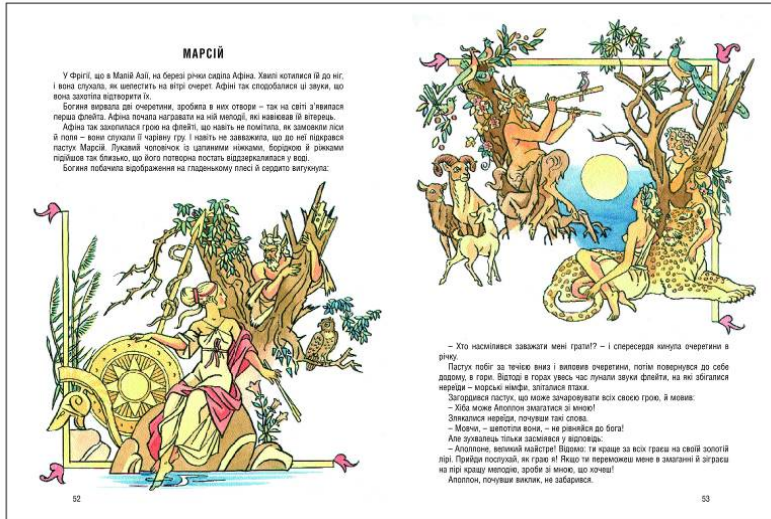

Рис. 3. Варіанти композицій розворотів

3. Внутрішнє оформлення: авантитул, фронтиспис, титул, ілюстрації в тексті виконані в єдиному стилі, з дотриманням певних пропорцій, що надає архітектоніці макета цілісності. Загалом для семи книг М. Пшінка створив

понад триста ілюстрацій різного виду: сторінкові, півсторінкові, розвороти на дві сусідні сторінки, заставки, кінцівки.

Важливо: художник включив біле тло аркуша як елемент і додатковий колір в ілюстрації, тобто композиції відкриті, словнені повітря, не мають чітких обмежень по висоті. Це дозволило у верстці не скрізь жорстко дотримуватися однакової відстані між малюнком і текстом (рис. 3).

Щоб надати і окремим малюнкам, і розворотам з текстом стійкості, рівноваги, цілісності, художник ввів своєрідний каркас – декоративну піврамку, яка не просто прикрашає, обрамлює з двох боків кожну ілюстрацію, а й вплетена в саму композицію і тому не стримує динамічне розгортання її сюжету, не обмежує вихід деталей на поля.

ВИСНОВКИ

Художник і дизайнер М. С. Пшінка створив оригінальну конструкцію макета книги «Міфи і легенди Греції», складену з окремих модулів – семи книг серії. Успішно вирішив проблему гармонійного поєднання текстової та візуальної інформації. Задав необхідний ритм композиціям, урізноманітнив дизайн кожної сторінки і розворотів за рахунок різної висоти текстових блоків та ілюстрацій. Вдалим конструктивним рішенням є введення декоративної піврамки довкола малюнків для створення композиційної завершеності, рівноваги, стійкості. Практичний досвід М. С. Пшінки, його твори як ілюстратора і дизайнера потребують подальшого вивчення, аналізу особливостей творчого стилю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пшінка Микола // Спадкоємці першодрукаря: слов. митців – випускників та викладачів кафедри. графіки Укр. акад. друкарства / Володимир Стасенко ; Укр. акад. друкарства. Львів, 2010. С. 126.
2. Валуєнко Б. В. Архітектура книги. Київ : Мистецтво, 1976. 210 с.
3. Kolosnichenko M. V., Krotova T. F., Pashkevych K. L., Pshinka N. M. Stylistic and Constructional Solutions in Book Series Design "Fairy Tales from Around the World" of the National Children's Literature Publishing House "Veselka". Art and Design. № 2, 2021, pp. 20–29 (9 p.).
4. Сава В.І. Основи техніки творення книги. Львів : Каменярь, 2000. 136 с.
5. Степаненко В. І. Міфи і легенди Греції / художник М. С. Пшінка. Київ : Веселка, 2015. 520 с.

PSHINKA N.

MODULAR DESIGN IN BOOK DESIGN: "MYTHS AND LEGENDS OF GREECE" BY MIKOLA PSHINKA

The peculiarities of the modular construction and its elements used by the designer Mykola Pshonka in the book "Myths and Legends of Greece", addressed to readers of primary school age, are considered.

Key words: *modular construction, children's book design, external and internal structural elements of the book design, author's style of Mykola Pshinka.*